

Voor de lange termijn kunnen nieuwe welzijnsmaatregelen, zoals lange staarten en vrijloopkraamhokken, de kostprijs verhogen. Het probleem is dat deze verhoging niet op de buitenlandse markt betaald wordt. Foto: Michel Velderman

14 maart 2025 **VARKENS • ACHTERGROND**

Kostprijs varkens baart zorgen

Redactie

René Stevens

freelance redacteur

De kostprijs in de **varkenshouderij** maakte in 2022 een forse sprong omhoog. Ondanks lagere voer- en energieprijzen is die sindsdien nauwelijks gedaald. Met **torenhoge mestafzetkosten** en extra investeringen boven op al hoge bouwkosten dreigt de kostprijs de komende jaren verder op te lopen. Dat wordt problematisch als de opbrengstprijzen niet meegroeit.

Lees in dit artikel over kostprijs varkens

- ▶ Kostprijs al enkele jaren op hoog niveau
- ▶ Zorgen over meerkosten in Nederland
- ▶ Deel kostenverlaging pas na investeren
- ▶ **Bouwmaterialen en dus bouwkosten blijven nog hoog**

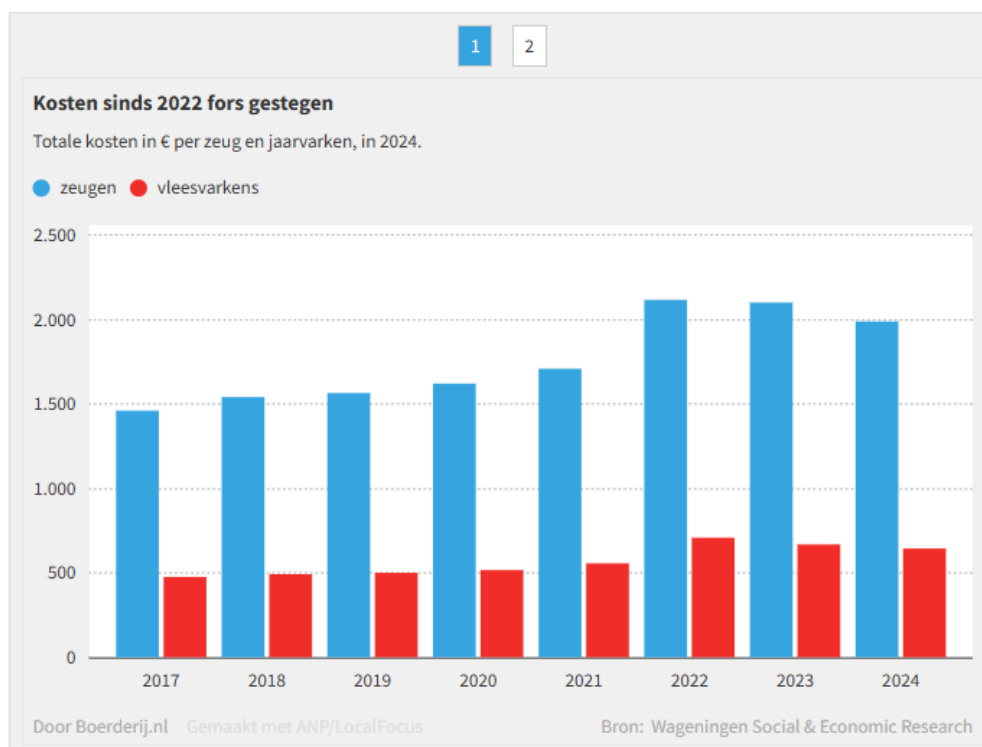
Varkenshouders hebben al enkele jaren te maken met een relatief hoge kostprijs van varkens en biggen. Wageningen Social & Economic Research berekende vorig jaar de totale kosten op €1.991 per zeug en €649 per gemiddeld aanwezig vleesvarken. Teruggerekend per kilo vlees komt daarmee de €2 per kilo geslacht gewicht dichtbij.

Vooraf in 2022 maakte de kostprijs een fors stap omhoog (zie grafiek hieronder). Dat kwam door de extreem hoge prijzen voor voer en energie na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Beide kostenposten liggen inmiddels wel op lagere niveaus. Maar dat geldt niet voor alle posten. Zo zijn bouwkosten nog steeds erg hoog (zie kader op p. 24), zijn de lonen elk jaar stijgend en is een varkenshouder voor de afzet van drijfmest met prijzen van €35 per ton meer kwijt dan ooit.

“De marktprijs volgt over de lange termijn altijd de kostprijs”

Volgens **Robert Hoste**, varkens econoom bij Wageningen Social & Economic Research, is een hoge kostprijs in de basis geen probleem. “De marktprijs volgt over de lange termijn altijd de kostprijs.” Dat is van alle tijden. En tot op heden kan Nederland internationaal nog redelijk goed mee qua kostprijsniveau, blijkt uit de analyse door InterPig (zie grafiek tabblad 2).

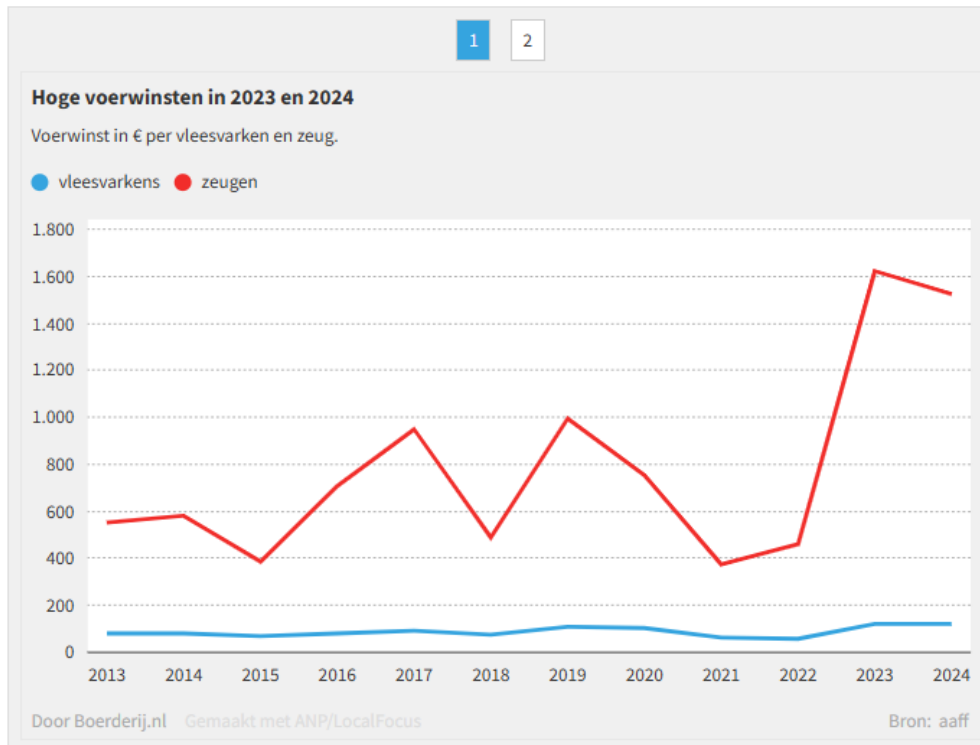
Klik op de nummers boven de grafiek om te wisselen

De kostprijs is sinds 2022 hard opgelopen, vooral door duur voer en energie. Hoge bouwkosten en mestafzet houden het niveau nu hoog. Internationaal behoort de Nederlandse kostprijs tot de middengroep. Door meer eisen dreigt deze wel uit de pas te gaan lopen.

Kostprijs varkens versus opbrengstprij

Het gaat echter mis als Nederlandse producenten met hogere kosten te maken hebben dan andere landen op diezelfde markt. Robert Hoste: “Als in Nederland de kostprijs stijgt, gaat de opbrengstprij dus niet automatisch omhoog”, vat hij het samen. Voor een deel werkt de dynamiek wel, namelijk voor de Beter Leven-markt met deels een eigen prijssystematiek, weliswaar sterk gevoed door de algemene prijzen.”

Door de jaren heen is de voerwinst bij vleesvarkens onvoldoende meegegroeid met de inflatie. Bij zeugen ligt het niveau 60% hoger dan in 2013, bij vleesvarkens is dat amper 20%. Ook afgezet tegen de gestegen huisvestingskosten blijft de gerealiseerde voerwinst achter.

Impact van welzijnsmaatregelen

Voor de korte termijn noemt Hoste het zorgelijk dat de mestprijzen voorlopig waarschijnlijk hoog blijven. Minder varkens in Nederland betekent de komende jaren weliswaar minder mestaanbod. “Maar dit is onvoldoende om het wegvallen van mestplaatsingsruimte als gevolg van afbouw van derogatie te compenseren”, is zijn verwachting. Wel zal de jaren hierna een nieuw evenwicht ontstaan met meer rust in de markt; op welke prijsniveau is volstrekt onzeker.

Verder zijn de voerprijzen sinds medio vorig jaar weer aan het stijgen. Ze zijn nog ver weg van de recordprijzen in 2022, maar de trend ontwikkelt zich dit jaar volgens Hoste niet gunstig. Hij baseert zich op de (internationale) termijnmarkt-noteringen voor granen en soja, die een stijgende tendens laten zien.

Impact welzijnsmaatregelen op kostprijs varkens

Voor de lange termijn noemt Hoste de impact van welzijnsmaatregelen op de kostprijs, voor invulling van de Dierwaardige Veehouderij. Met name het behoud van lange staarten en de invoering van vrijloopkraamhokken gaan geld kosten. “We krijgen dan een kostprijsverhoging die niet op de buitenlandse markt betaald wordt. Dan gaat de kostprijs zeker over de €2 per kilo heen.” Een voldoende lange overgangstermijn kan de pijn verzachten, maar dan nog zijn meer vierkante meters nodig, wat direct leidt tot hogere bouwkosten.

De meeste zorgen over de ontwikkeling van de voerwinst zijn er bij bedrijven met vleesvarkens. Door de jaren heen is de voerwinst daarvan onvoldoende meegegroeid met de inflatie. Foto: Ronald Hissink

Om minder afhankelijk te zijn van externe gebeurtenissen is het volgens de varkensconoom belangrijk dat Europa meer zelfvoorzienend is voor (voer)grondstoffen en afzet van varkens. Een gedeeltelijke de-globalisering dus, waarbij ketenpartijen gezamenlijk risico's dragen. Dat gebeurt al deels bij biologisch en een beetje binnen Beter Leven, maar er kan nog veel meer. “Op die manier zijn gezamenlijk prijschommelingen op te vangen en komt niet alles op het bordje van de boer terecht.” Het is nu nog ver weg, maar Hoste benadrukt dat onder druk alles vloeibaar wordt. Hij verwacht dat voerbedrijven als eerste aanhaken aangezien die gewend zijn meer strategisch te denken dan slachterijen, die toch meer met de korte termijn en weekplanningen te maken hebben.

Verder ziet hij goede mogelijkheden voor de inzet van data en AI, om daarmee de efficiëntie in de productie te verhogen en nieuwe welzijnsontwikkelingen beter te managen. “Nederlandse bedrijven zijn al zeer arbeidsefficiënt, maar moeten de komende jaren meer arbeid inzetten om bijvoorbeeld lange staarten en vrijloopkraamhokken goed te managen. Slimme technieken kunnen dan goed helpen.”

Voerwinst onvoldoende meegegroeid

De zorgen over de oplopende kostprijs worden breder gedeeld, zoals door **Frank Steenbreker**, adviseur varkenshouderij bij accountantskantoor aaff (voorgekomen uit de fusie van ABAB en Alfa accountants). Hij maakt zich vooral zorgen over de bedrijven met vleesvarkens. Door de jaren heen is de voerwinst daarvan onvoldoende meegegroeid met de inflatie, ziet hij in de jaarcijfers. Dat is bijvoorbeeld te zien in de KWIN-uitgangspunten voor voerwinst in begrotingen van tien jaar geleden. “Bij zeugen ligt het niveau nu 60% hoger dan in 2013, bij de vleesvarkens is dat maar amper 20%.”

Ook afgezet tegen de gestegen huisvestingskosten blijft de gerealiseerde voerwinst achter. “Dat heeft grote invloed op de financierbaarheid van de bedrijven.” Waar vroeger minimaal 130 tot 140% voerwinst nodig was om te kunnen financieren en te ontwikkelen, redden bedrijven met zulke hoge percentages het vandaag al niet meer.

Huisvestingskosten

Dat huisvestingskosten zo hoog liggen, heeft alles te maken met de sterk gestegen bouwkosten. Sinds corona en de Oekraïne-oorlog zijn de kosten van bouwmaterialen en lonen snel opgelopen. Hoewel de grootste prijsstijgingen achter de rug zijn en rentetarieven zich gunstig ontwikkelen, blijven hoge bouwkosten de sector parten spelen. “Voor Beter Leven hebben we berekend dat de som van afschrijvingen en rentelasten richting €0,20 per kilo gaat. Om grote investeringen in vleesvarkens, en dan vooral de reguliere houderij, financieerbaar te houden, moeten ondernemers een groter deel met eigen middelen financieren.” Net als Hoste maakt Steenbreker zich zorgen dat de Nederlandse varkenshouder meer dan Europese collega's met kostprijsverhogende maatregelen in welzijn en milieu te maken krijgt.

Bouwkosten zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Sinds corona en de Oekraïne-oorlog zijn prijzen van bouwmaterialen en de lonen snel opgelopen en die blijven ook dit jaar hoog. Foto: Michel Velderman

Technisch goed en efficiënt draaien

De vraag is wat het perspectief is voor bedrijven met een hogere kostprijs. Zolang er hogere opbrengsten tegenover staan, is het niet per se een probleem. De realiteit is echter dat het mes vaak aan twee kanten snijdt: bedrijven die al goed en scherp draaien realiseren ook nog eens een hogere opbrengstprijis van biggen of vleesvarkens. Ofwel: de combinatie van vakmanschap en goed kunnen handelen, waarbij omvang geen verschil hoeft te maken.

Gezien de verschillen tussen bedrijven in kostprijs en rendement zijn er op bedrijfsniveau vaak wel mogelijkheden om de kostprijs te drukken. Technisch goed draaien met gezonde dieren is een belangrijke basisvoorwaarde, wat ook bijdraagt aan minder arbeid en prettiger werken. Ook kritisch blijven op uitgaven is belangrijk, naast een efficiënte bedrijfsvoering. Gemakkelijk is dat niet, maar niet onmogelijk. Door specifieke deskundigheid in te schakelen, kunnen ondernemers de zwakke plekken in het bedrijf in beeld brengen en verbeteren.

Hoge afzetprijzen voor drijfmest drukken momenteel op de kostprijs. De komende tijd zal blijken wat de impact is van minder aanbod door de stoppersregeling, tegenover het verder aanscherpen van de bemestingsnormen. Foto: Peter Roek

Kosten verlagen betekent investeren

Het vervelende is dat de meeste mogelijkheden om kosten te verlagen een behoorlijke investering vragen. Denk aan het kunnen voeren van bijproducten en losse grondstoffen, mest gaan be-/verwerken, energieneutraal of -leverend worden en depop-repop in de zeugenstapel toepassen om de gezondheidsstatus een boost te geven. Juist bedrijven die kampen met de hoogste kostprijs en het laagste rendement missen eerder de financiële ruimte om dat te doen. Dat is een van de redenen dat het verschil tussen 'de betere' en 'de mindere' bedrijven, ondanks toenemende professionaliteit en stoppers, eerder groter wordt dan kleiner. Wel adviseert Steenbreker altijd goed naar de eigen kostenopbouw te kijken, ook ten opzichte van vergelijkbare bedrijven.

De krimp van de sector kan op korte termijn voordelen geven. Een gevolg is waarschijnlijk dat de concurrentie tussen toeleverende en afnemende bedrijven toeneemt, met de varkenshouder als lachende derde. Denk aan meer aanbod dan vraag wat betreft bijproducten, voerfabrikanten die klanten willen winnen en slachterijen die vechten om de haken vol te krijgen. Voor de lange termijn is overcapaciteit echter voor niemand goed, benadrukt Steenbreker. "Uiteindelijk is er één iemand die inefficiëntie en hoge kosten in de keten betaalt: de varkenshouder."

Bouwmaterialen en dus bouwkosten blijven nog hoog

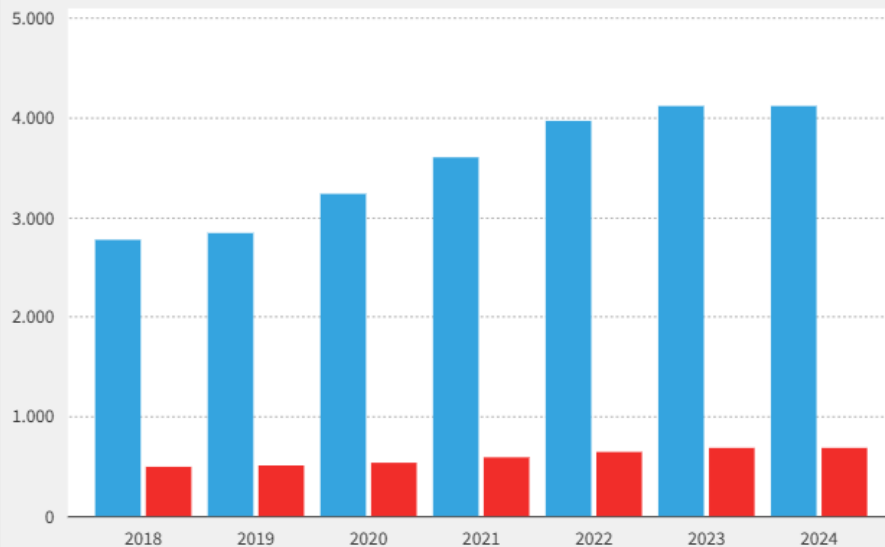
Het normbedrag (KWIN) voor nieuwbouw is nu €4.119 per zeugenplaats en €694 per vleesvarkensplaats. Dat is respectievelijk bijna €1.350 en €200 meer dan in 2018. De belangrijkste oorzaak van deze prijsstijgingen heeft te maken met duurder geworden bouwmaterialen.

De grote omslag vond plaats in coronatijd toen vraag en aanbod veranderden en China een sterk vragende partij werd. Een grote invloed had verder de oorlog in Oekraïne, aldus Ted Peek, directeur commercie en innovatie van BDB Bouwkostendata. Deze instantie monitort de ontwikkeling van de prijzen van bouwmaterialen voor bedrijven en overheden. Er was toen een verstoorde energiemarkt met fors hogere prijzen en minder materialen uit Oekraïne en Rusland beschikbaar. "Natuurlijk olie en gas, maar we zagen het ook bij grondstoffen als staal, portlandcement, minerale isolatieproducten, koper en klei- en keramische producten."

Bouwkosten snel opgelopen

Investing in € per plaats; vleesvarkens op 0,8 m².

● zeugen ● vleesvarkens

Door Boerderij.nl Gemaakt met ANP/LocalFocus

Bron: KWIN

Stijgende kosten voor energie en arbeid

In 2023 zijn de grootste prijsstijgingen achter de rug, mede als gevolg van dalende kosten voor transport en logistiek, de zwakkere dollar en afgenomen vraag uit China. Er worden dat jaar ook lagere prijzen genoteerd. De blijvend stijgende kosten voor energie en arbeid houden de prijzen echter op hoge niveaus.

Voor 2025 is voor de meeste bouwmaterialen de verwachting dat prijzen beperkt stijgen. Typierend in deze tijd zijn de onzekerheden als gevolg van de globale politieke ontwikkelingen, de crisis in Oekraïne en het Midden-Oosten, en de Chinese economie. Deze factoren hebben direct of indirect invloed op vraag en aanbod, energieprijzen en de dollarkoers, en kunnen snel tot prijschommelingen bij de diverse basismaterialen leiden.

Staalprijzen waren tot 2024 nog relatief hoog. De prijzen zijn sinds eind januari 2024 echter voortdurend gedaald en bevinden zich sinds de zomer van 2024 op een wat lager niveau. Dit prijsniveau zal zich in 2025 handhaven. Er is momenteel weinig volatiliteit op de staalmarkt. De verwachting is dat prijzen zich tussen de niveaus van 2024 blijven bewegen.

'Alles bij elkaar blijven de betonprijzen waarschijnlijk hoog'

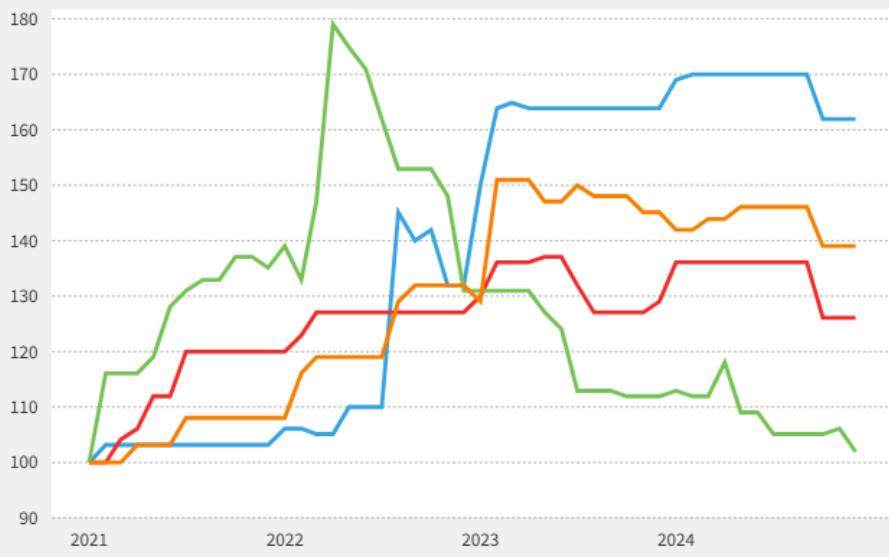
Waar andere grondstoffen sinds 2023 zijn gedaald in prijs, geldt dat niet voor beton. De kosten van cement maken ongeveer 40% uit van de betonprijs, inclusief arbeid en transport. Door de oorlog in Oekraïne kwam minder portlandcement beschikbaar. Ook het aandeel zand is van invloed. Beperkingen bij de winning van zand in Nederland en hogere transportkosten (onder andere door laag water) hebben prijzen omhoog gestuwd. Daar komt bij dat cement in toenemende mate wordt vervangen door hoogovenslakken, een bijproduct uit de ruwijzer-industrie. Deze worden schaarser terwijl het gebruik toeneemt. Alles bij elkaar blijven de betonprijzen waarschijnlijk hoog.

Arbeid is snel duurder geworden. Tussen 2020 en het vierde kwartaal van 2024 namen de cao-lonen volgens het CBS met ruim 20% toe. In 2024 is de loonstijging het hoogst sinds decennia. De verwachting is dat lonen in 2025 stijgen maar minder dan in voorgaande jaren. Hoge arbeidskosten blijven echter een belangrijke reden voor de hoge en stijgende bouwkosten.

Vooral beton fors duurder geworden

Indexcijfer bouwmaterialen (jan 2021=100).

● betonmortel ● gestandaardiseerd prefab beton ● balkstaal ● funderingspalen

Door Boerderij.nl Gemaakt met ANP/LocalFocus

Bron: DBD